

УДК 321.7:316.3

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v055.2025.2>

О. С. Бурашнікова

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0806-1767>*аспірантка кафедри управління та адміністрування
Інженерного навчально-наукового інституту імені Ю.М. Потєбні
Запорізького національного університету*

ФЕНОМЕН ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Постановка проблеми. У сучасному світі цифровізація податкової системи постає не лише як технічний інструмент модернізації управління, а як соціокультурний феномен, що трансформує саму логіку взаємодії між державою та суспільством. В епоху інформаційної цивілізації, яку М. Кастельс окреслює як мережеву, податкова система набуває рис кібернетично інтегрованої структури, де потоки даних замінюють паперові документи, а алгоритми – бюрократичну рутину. Цей перехід є не лише економічним удосконаленням, але й елементом глибинної соціальної інженерії, що впливає на культурні та етичні засади суспільного життя. Соціально-філософський вимір цифровізації податкової системи проявляється у кількох взаємопов'язаних площинах. По-перше, відбувається формування нової податкової культури, заснованої на прозорості, взаємній довірі та взаємній відповідальності. Електронні сервіси, блокчейн-технології, автоматичний обмін інформацією між юрисдикціями знижують простір для тіньової економіки, що відповідає ідеалам соціальної справедливості та рівності. По-друге, цифровізація зумовлює переосмислення поняття «податковий обов'язок», який переходить від примусового обов'язку, контрольованого каральними інституціями, до усвідомленої громадянської участі у формуванні спільного блага. У контексті сталого розвитку цифрова податкова система виступає інструментом мобілізації ресурсів для досягнення економічної стабільності, соціальної інклюзії та екологічної відповідальності. Оптимізація податкового адміністрування підвищує бюджетні надходження, що створює фінансову основу для інноваційних проєктів, соціальних програм та «зеленої» економіки. Екологічний вимір проявляється і безпосередньо – у відмові від паперових декларацій, зменшенні логістичних витрат та вуглецевого сліду. Таким чином, цифровізація сприяє синергії технологічного прогресу та етичних принципів сталого розвитку. Однак феномен цифровізації податкової системи не позбавлений викликів. Цифрова нерівність, недостатня кібербезпека, ризик алгоритмічної упередженості в автоматизованих системах – все це

ставить під сумнів повноцінну реалізацію ідеалів прозорості та справедливості. Соціально-філософський підхід у цьому випадку вимагає балансування між технологічною ефективністю та гуманістичними цінностями, аби цифрова держава залишалася державою для людини, а не лише для даних. Цифровізація податкової системи є не просто реформою адміністрування, а цивілізаційним зрушенням, що формує нову парадигму соціально-економічних відносин. Це явище демонструє, як технологічна інновація, впроваджена у сферу фіскальної політики, здатна стати драйвером сталого розвитку, за умови, що вона спиратиметься на принципи етики, соціальної справедливості та інклюзії. Саме тому соціально-філософський аналіз цифровізації податкової системи є необхідним кроком для глибокого осмислення не лише її економічної ефективності, але й місця у формуванні майбутнього, де технологія та гуманізм взаємно підсилюють одне одного.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень і публікацій у сфері цифровізації податкової системи як чинника сталого розвитку показує багатовимірність наукового дискурсу, що умовно поділяється на чотири інтелектуальні напрями. *Перший напрям* сформовано дослідженнями, у яких цифровізація розглядається крізь призму концепції інформаційного суспільства та мережевої економіки. Тут ключовими є праці М. Кастельса [10; 11], де підкреслюється роль мережевих структур у трансформації інституцій, а також Д. Белла з його «Майбутнім постіндустріальним суспільством» [1], де цифрові технології визначають зміни у сфері праці, управління та фіскальної політики. У цих підходах податкова система розглядається як частина глобальної інфраструктури даних, а її цифровізація як логічний етап еволюції соціально-економічних структур. *Другий напрям* складають дослідження, що акцентують увагу на філософії сталого розвитку та етиці технологічних інновацій. У цьому контексті варто згадати Г. Йонаса [7] з його «Принципом відповідальності», який закликає до етичної оцінки наслідків технологічних змін, і А. Сена [13] з концепцією розвитку як

розширення свобод, де цифрова податкова система трактується як інструмент підвищення соціальної справедливості та економічної інклюзії. Тут цифровізація осмислюється не лише як технічний процес, а як моральний імператив, що має сприяти гармонізації економічних і соціальних інтересів у межах планетарної відповідальності. *Третій напрям* представлений працями, у яких цифровізація фіскальної сфери розглядається крізь призму управління та публічної політики. Серед таких досліджень важливими є роботи Д. Фонтейн [6], присвячені електронному врядуванню, а також звіти Світового банку й OECD, де підкреслюється значення цифрових платформ у підвищенні прозорості, зменшенні корупції та оптимізації бюджетних надходжень. У межах цього підходу податкова цифровізація постає як інструмент зміцнення довіри до державних інституцій і формування партнерської взаємодії між державою та громадянами. *Четвертий напрям* охоплює критичні підходи, що зосереджуються на ризиках та обмеженнях цифровізації. Тут варто відзначити Ш. Зубофф [15] з її концепцією «капіталізму нагляду», де технології розглядаються як потенційний інструмент надмірного контролю над громадянами. Ці дослідження ставлять під сумнів безумовну позитивність цифровізації, наголошуючи на потребі демократичного контролю, кібербезпеки та захисту приватності у процесах податкового адміністрування. Узагальнюючи, можна сказати, що сучасний науковий дискурс щодо цифровізації податкової системи перебуває у полі напруженого діалогу між оптимістичними концепціями технологічного прогресу, етико-гуманістичними підходами, інституційно-адміністративними дослідженнями та критичними теоріями цифрового контролю. Саме філософський синтез цих напрямів дає змогу пізнати цифровізацію як складний феномен, у якому переплітаються інновації, соціальна відповідальність, політична воля та ризики, що потребують усвідомленого управління.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Попри інтенсивний розвиток наукових досліджень цифровізації податкової системи, залишаються концептуальні прогалини, що потребують філософського осмислення. *Перш за все, невирішеною є проблема співвідношення технічної раціональності та етичної легітимності у податкових інноваціях.* У класичній філософській традиції, від І. Канта [8; 9] до Ю. Габермаса [2; 3], моральна обґрунтованість дії передуює її інструментальній доцільності. Проте в сучасних цифрових практиках податкового адміністрування технологічна ефективність часто підмінює собою моральну аргументацію, що створює ризик

перетворення фіскальної системи на механізм, позбавлений гуманістичного виміру. Це ставить під сумнів не лише соціальну довіру, але й саму можливість податкової системи бути носієм суспільного договору. *Другою суттєвою прогалиною* є відсутність цілісної міждисциплінарної філософської концепції, яка інтегрувала б ідеї сталого розвитку, цифрової етики та правової філософії. У межах сучасного дискурсу ці три сфери переважно існують окремо, тоді як саме їхнє синтетичне осмислення може надати відповіді на питання про те, якою має бути податкова система, що водночас ефективно функціонує у глобальній цифровій економіці, дотримується етичних норм і сприяє гармонізації відносин між людиною, суспільством і природою. *Третя прогалина* пов'язана з недостатньою філософською рефлексією над феноменом цифрової нерівності у доступі до податкових сервісів. Якщо у політичній економії це явище описується як технічна проблема, то з позиції філософії воно є викликом для фундаментальних принципів рівності, свободи та справедливості. Ролзівська концепція «справедливості як чесності» вимагає, щоб соціальні та економічні інститути були організовані так, аби найменш забезпечені отримували від них найбільшу користь. Проте у випадку цифрових податкових платформ цей принцип не завжди реалізується, що потребує критичного переосмислення як на рівні дизайну технологій, так і на рівні політичної волі. Нарешті, *майже не досліджено з філософської перспективи* ризики алгоритмічної упередженості в системах, що застосовують штучний інтелект для податкового контролю. У феноменологічній перспективі Гуссерля [4; 5] та в координатах техноетики Латура [12] автоматизовані алгоритми не можуть розглядатися як індиферентні знаряддя людської волі. Вони постають як квазі-суб'єкти – актори соціальної онтології, здатні вплітатися у тканину буття суспільства та переналаштовувати конфігурації владних відносин. Їхня операційна логіка не є прозорою ані для користувача, ані для більшості розробників; вона приховує в собі потенціал як порядкування, так і викривлення соціальної справедливості. Кожна похибка в архітектоніці програмного коду, кожен невидимий відбиток ціннісних орієнтацій його творців уможливорює виникнення нових, латентних форм структурної нерівності, які, оминаючи традиційні бюрократичні механізми контролю, утверджуються у глибинних шарах соціальної організації. Ці алгоритмічні «чорні скриньки» стають своєрідними інстанціями ухвалення рішень, чия влада є тим більш значущою, чим менш вона усвідомлюється суб'єктами. У такому світлі цифровізація податкової системи постає не як нейтральний набір технологічних

інновацій, а як новий топос етичної і політичної філософії – простір, або «місце» смислу», де відбувається формування ідей, категорій чи культурних значень, де необхідно відновити категорії відповідальності, легітимності та справедливості в умовах алгоритмічного управління. Це не лише технічний процес, а й глибинна трансформація самого горизонту суспільного договору, у межах якого переглядаються межі автономії, свободи та рівності. Філософське осмислення цих процесів стає необхідним як передумова виживання гуманістичних цінностей у цифрову добу, де сама справедливість потребує нової онтологічної та нормативної артикуляції.

Постановка завдання. Мета статті – концептуалізація феномена цифровізації податкової системи як чинник сталого розвитку з точки зору соціально-філософського аналізу. Задання дослідження: 1. Концептуалізувати цифровізацію податкової системи як феномен соціальної та технологічної трансформації управління. 2. Проаналізувати вплив цифрових податкових технологій на формування нових моделей взаємодії між державою, громадянами та бізнесом у контексті сталого розвитку. 3. Розглянути цифровізацію податків як чинник перетворення соціальної справедливості, довіри та відповідальності у суспільстві. 4. Дослідити етичні, антропологічні та техно-філософські виміри автоматизованих алгоритмів оподаткування, включно з ризиками алгоритмічної дискримінації та контролю над даними. 5. Визначити перспективи інтеграції цифрових податкових систем у глобальний контекст, враховуючи соціальні, культурні та політичні трансформації.

Методологія. Методологія даного дослідження ґрунтується на соціально-філософському підході, який дозволяє розглядати цифровізацію податкової системи не лише як технічний або адміністративний процес, а як складний соціально-технологічний феномен, що трансформує структури влади, форми взаємодії держави, громадян і бізнесу, а також засади довіри та відповідальності у суспільстві. У цьому контексті цифрові податкові технології постають не просто інструментами збору та обробки даних, а акторами соціальної реальності, здатними впливати на уявлення про справедливість, прозорість і етичність оподаткування. Феноменологічний аналіз дозволяє досліджувати, яким чином цифрові системи змінюють досвід учасників податкового процесу, їхнє сприйняття ролі держави, відносин з іншими громадянами та бізнес-структурами. Такий підхід відкриває можливість виявлення глибинних смислів і значень, що виникають у взаємодії людини з цифровими алгоритмами, та аналізувати їхній вплив на формування соціальної довіри і культурних

норм. Системний та інтегративний підхід дозволяє розглядати цифровізацію податкової системи як комплексну соціально-технічну систему, де технологічні, економічні та соціальні компоненти взаємодіють у динамічному середовищі та впливають на можливості сталого розвитку. У межах цього підходу особлива увага приділяється оцінці ефективності систем, їх здатності адаптуватися до змін, а також впливу на соціальну справедливість і баланс інтересів різних учасників процесу. Метод порівняльного аналізу дає змогу зіставити досвід різних країн у сфері цифровізації податкових систем, виявити успішні практики та потенційні ризики, а також визначити напрямки трансформації податкового адміністрування в умовах глобалізації. Етичний та техно-філософський аналіз спрямований на оцінку наслідків автоматизації податкових процесів, включно з питаннями алгоритмічної дискримінації, контролю над персональними даними та загрозами приватності. Прогностичний аспект методології дозволяє формувати сценарії розвитку цифрових податкових систем, враховуючи соціальні, політичні та культурні трансформації, а також потенціал цифрових технологій у забезпеченні сталого розвитку, підвищенні прозорості державного управління та формуванні нового суспільного договору між державою і громадянами. Таким чином, запропонована методологія поєднує філософське осмислення, соціально-науковий аналіз та системне бачення цифровізації податкової системи, що дозволяє комплексно оцінити її роль як чинника сталого розвитку і соціальної трансформації [5].

Результати дослідження. 1. Концептуалізація цифровізації податкової системи як феномен соціальної та технологічної трансформації управління. Цифровізація податкової системи постає сьогодні не просто як технічна модернізація державних процесів, а як глибинний соціально-технологічний феномен, що формує нові способи взаємодії між державою, громадянами та бізнесом. З точки зору філософського аналізу, цифрові податкові платформи є не нейтральними інструментами адміністрування, а акторами соціальної реальності, здатними впливати на структуру влади, норми соціальної справедливості та розподіл відповідальності в суспільстві. Феноменологічний підхід дозволяє осмислити цифровізацію як досвід, що переживається учасниками системи – громадянами, податковими службовцями та бізнес-структурами. Ця взаємодія формує нові смисли та уявлення про прозорість, ефективність і легітимність державного управління. Податкова цифровізація стає простором, де технологія і соціум формують реальність, в якій алгоритми автоматизованого контролю одночасно забезпечують ефективність і ставлять етичні та антро-

пологічні виклики. Технологічна трансформація податкових процесів відкриває можливості для більшої точності та швидкості адміністрування, проте вона також актуалізує питання алгоритмічної справедливості, приватності та ризиків концентрації влади у цифрових середовищах. З філософської перспективи, цифровізація податкової системи може бути розглянута як складний соціальний акт, у якому переплітаються технічні інновації, політичні інтереси та культурні уявлення про добробут і справедливість. Таким чином, цифровізація податкової системи є не лише інструментом модернізації управління, а й феноменом, що трансформує соціальні структури, відносини довіри, моральні уявлення і спосіб взаємодії людини з державними інституціями. Цей підхід дозволяє концептуалізувати податкову цифровізацію як явище, що одночасно технологічне, соціальне та філософське, відкриваючи нові горизонти для дослідження її впливу на сталий розвиток суспільства [14].

2. Вплив цифрових податкових технологій на формування нових моделей взаємодії між державою, громадянами та бізнесом у контексті сталого розвитку. Цифрові податкові технології суттєво змінюють природу взаємодії між державою, громадянами та бізнесом, трансформуючи її з лінійної, адміністративно-орієнтованої моделі у динамічну, мережеву форму соціальної взаємодії. З точки зору соціально-філософського аналізу, ці технології виступають не лише інструментом обробки податкових даних, а й активними агентами, що формують нові смисли, норми та практики взаємодії у суспільстві. Філософський підхід дозволяє розглядати цифровізацію податків як процес, що трансформує традиційні уявлення про владу, відповідальність і довіру. Автоматизовані системи оподаткування забезпечують більшу прозорість і передбачуваність державних рішень, що сприяє зміцненню соціального договору між державою та громадянами. Водночас цифрові платформи створюють простір для участі бізнесу в адмініструванні та контролі фінансових потоків, підвищуючи ефективність і мінімізуючи конфлікти інтересів. У контексті сталого розвитку цифрові податкові технології дозволяють забезпечувати більш раціональний розподіл ресурсів, зменшувати ризики корупції та підвищувати відповідальність усіх учасників економічного процесу. З соціально-філософської точки зору, такі технології стають чинником формування нової культури взаємодії, де технологія і суспільство створюють умови для етичного, справедливого та прозорого управління. Таким чином, цифрові податкові технології не лише оптимізують адміністративні процеси, а й сприяють еволюції соціальних відносин, формуючи нові моделі взаємо-

дії держави, громадян і бізнесу, що відповідають принципам сталого розвитку та соціальної відповідальності. Цифрові податкові технології суттєво змінюють природу взаємодії між державою, громадянами та бізнесом, трансформуючи її з лінійної, адміністративно-орієнтованої моделі у динамічну, мережеву форму соціальної взаємодії. З точки зору соціально-філософського аналізу, ці технології виступають не лише інструментом обробки податкових даних, а й активними агентами, що формують нові смисли, норми та практики взаємодії у суспільстві [9; 10].

3. Цифровізація податків як чинник трансформації соціальних відносин, справедливості, довіри та відповідальності. Цифровізація податкової системи виступає потужним чинником трансформації соціальних відносин, зокрема у сфері справедливості, довіри та відповідальності. З соціально-філософської перспективи, автоматизація податкових процесів та впровадження цифрових платформ формують новий контекст взаємодії держави, громадян і бізнесу, де алгоритми стають носіями соціальних норм і регулятором поведінки учасників економічного процесу. Соціальна справедливість у цифровому податковому середовищі перестає бути абстрактним ідеалом і набуває конкретного виміру через прозорі процедури оподаткування, контроль за доходами та ефективний розподіл ресурсів. Автоматизовані системи мінімізують суб'єктивний вплив чиновників і зменшують ризики корупції, що сприяє підвищенню довіри громадян до державних інститутів. Довіра стає не просто моральною категорією, а функціональним елементом цифрового суспільства, що визначає ефективність та легітимність податкової системи. Водночас цифровізація підвищує рівень відповідальності як державних органів, так і платників податків. Вона змінює уявлення про взаємні обов'язки та права, створюючи нові форми соціальної відповідальності, де кожен учасник системи усвідомлює свою роль у підтриманні стабільності та сталого розвитку. Соціально-філософське осмислення цього процесу дозволяє побачити цифровізацію як механізм не лише адміністративного управління, а й морального та культурного регулювання суспільства, що стимулює розвиток етичної самосвідомості та колективної відповідальності. Крім того, цифрові податкові технології відкривають нові горизонти для аналізу взаємозв'язку між технологією і соціумом: вони змінюють уявлення про владу, авторитет і легітимність, створюють умови для демократизації доступу до економічних ресурсів та формують етичні рамки, у яких реалізується суспільна взаємодія. Таким чином, цифровізація податків стає середовищем, де перетинаються економічні, соціальні та моральні виміри, сприяючи

побудові більш справедливого, прозорого і відповідального суспільства, що відповідає принципам сталого розвитку та соціальної гармонії. Цифровізація податкової системи виступає не лише технічним або адміністративним процесом, а глибоким соціально-технологічним феноменом, що трансформує сучасне суспільство на рівні влади, взаємодії та соціальної відповідальності. З соціально-філософської перспективи, цифрові податкові технології формують нові моделі взаємодії між державою, громадянами та бізнесом, забезпечують прозорість, підвищують довіру до інститутів і стимулюють формування етичної культури відповідальності. Автоматизовані алгоритми оподаткування мінімізують суб'єктивний вплив державних органів, зменшують ризики корупції та сприяють справедливому розподілу ресурсів, що є ключовим чинником сталого розвитку. Водночас вони відкривають нові виклики у сфері етики, приватності та алгоритмічної справедливості, нагадуючи про необхідність постійного соціально-філософського осмислення технологічних трансформацій [7].

Таким чином, цифровізація податкової системи є не лише інструментом модернізації управління, а й чинником соціальної трансформації, що перетворює уявлення про справедливість, відповідальність і довіру, створюючи умови для побудови більш прозорого, справедливого та сталого суспільства. Соціально-філософський аналіз цього явища дозволяє усвідомити глибокі зміни у структурі соціальних відносин та прогнозувати розвиток нових моделей управління.

4. Етичні, антропологічні та техно-філософські виміри автоматизованих алгоритмів оподаткування у цифрову епоху. Автоматизовані алгоритми оподаткування в умовах цифрової трансформації державного управління постають не лише як технологічні інструменти, а як складові соціальної реальності, що мають значний етичний, антропологічний та філософський вимір. З точки зору етики, такі алгоритми піднімають питання справедливості та відповідальності: як забезпечити рівні умови для всіх платників податків, уникнути алгоритмічної дискримінації та запобігти концентрації влади у цифрових системах. Антропологічний вимір дозволяє осмислити, як взаємодія людини з алгоритмами змінює її роль у соціальних і економічних процесах. Людина перестає бути лише суб'єктом адміністрування, а стає партнером у цифровому середовищі, де її поведінка аналізується, прогнозується і частково коригується алгоритмічними системами. Це породжує нові форми соціальної відповідальності, змінює уявлення про свободу, автономію та участь у державних процесах. З техно-філософської точки зору, алгоритми оподаткування можна роз-

глядати як активних акторів соціальних змін, що формують нові моделі взаємодії між державою, громадянами і бізнесом. Вони створюють середовище, де технологія і суспільство взаємодіють, визначаючи етичні рамки поведінки, механізми контролю та правила відповідальності. Таким чином, автоматизовані алгоритми оподаткування у цифрову епоху стають не лише інструментами ефективного управління, а й чинником соціально-філософської трансформації, що формує нові моделі справедливості, довіри та відповідальності. Осмислення цих вимірів дозволяє зрозуміти, як цифровізація податкової системи впливає на соціальну структуру, моральні норми та спосіб взаємодії людини з державою. Цифровізація податкової системи є багатовимірним соціально-технологічним феноменом, який трансформує взаємодію держави, громадян і бізнесу, створюючи нові моделі управління та соціальної взаємодії. З соціально-філософської точки зору, цифрові податкові технології не лише підвищують ефективність адміністрування і прозорість процедур, а й формують нові уявлення про справедливість, довіру та відповідальність у суспільстві. Автоматизовані алгоритми оподаткування мінімізують суб'єктивний вплив чиновників, зменшують ризики корупції і сприяють раціональному розподілу ресурсів, одночасно порушуючи важливі етичні, антропологічні та соціальні питання. Ці технології стають чинником соціальної трансформації, що змінює роль людини у взаємодії з державою, формує нові механізми відповідальності та впливає на моральні та культурні норми суспільства. Завдяки соціально-філософському аналізу цифровізації податкових систем можна усвідомити, що вона виступає не лише інструментом модернізації управління, а й середовищем, де формуються етичні стандарти, соціальні норми і нові моделі державної легітимності. Вона відкриває перспективи для побудови більш прозорого, справедливого та сталого суспільства, де технологія й соціум взаємодіють, забезпечуючи довіру, відповідальність і гармонійний розвиток державних і громадянських інститутів [15].

Висновок та перспективи подальших наукових досліджень. Цифровізація податкової системи постає як багатовимірний соціально-технологічний феномен, що радикально трансформує взаємодію держави, громадян і бізнесу. З соціально-філософської перспективи, цифрові податкові технології формують нові моделі управління, впливають на соціальну справедливість, довіру та відповідальність, перетворюючи алгоритми оподаткування на активних акторів суспільних процесів. Вони мінімізують суб'єктивний вплив чиновників, зменшують ризики корупції та сприяють більш прозорому розподілу ресурсів,

водночас актуалізуючи важливі етичні, антропологічні та культурні виклики. Філософський аналіз дозволяє усвідомити, що цифровізація податкових процесів не є лише технічною модернізацією управління, а чинником соціальної трансформації, що змінює моральні та культурні норми, роль людини у взаємодії з державою та форму легітимності державних інститутів. Ця технологія створює нові горизонти для розвитку соціальної відповідальності, етичної самосвідомості та формування довіри в суспільстві. Перспективи подальших наукових досліджень у цій галузі з точки зору філософії охоплюють кілька ключових напрямів: 1. Етичний та правовий аналіз цифрових алгоритмів оподаткування, зокрема питання алгоритмічної справедливості, приватності та контролю за даними. 2. Антропологічні та соціологічні аспекти взаємодії людини з цифровими податковими системами, що дозволяють дослідити зміни ролі людини у державних процесах та нові моделі соціальної відповідальності. 3. Трансформація понять влади, легітимності та довіри в цифровому суспільстві, де технологія стає активним учасником соціальних відносин. 4. Філософія сталого розвитку у контексті цифровізації податків, що дозволяє оцінювати вплив технологій на ефективність розподілу ресурсів та формування етичних економічних моделей.

Література

1. Bell D. The coming of post-industrial society: a venture in social forecasting. N.Y. : Basic books, 1973. 507 s.
2. Габермас Ю. Залучення іншого : студії з політичної теорії / пер. з нім.: А. Дахній. Львів : Астролябія, 2005. 416 с.
3. Габермас Ю. Структурна трансформація публічної сфери / Ю. Габермас; пер. з нім. Київ.: Основи, 2004. 320 с.
4. Гуссерль Е. Ідеї до чистої феноменології та феноменологічної філософії* / Е. Гуссерль; пер. з нім. Київ.: Основи, 2005. 368 с.
5. Гуссерль Е. Криза європейських наук та трансцендентальна феноменологія / Е. Гуссерль; пер. з нім. Київ.: Основи, 2006. 400 с.
6. Fountaine D. Innovation in Digital Technologies: From Idea to Implementation / D. Fountaine. New York: Springer, 2015. 320 p.
7. Jonas H. The Imperative of Responsibility: In Search of an Ethics for the Technological Age / H. Jonas; translated from German by H. Ehrlich. Chicago: University of Chicago Press, 1984. 255 p.
8. Кант І. Критика практичного розуму / І. Кант; пер. з нім. Київ.: Основи, 2003. 320 с.
9. Кант І. Пролегомени до кожної майбутньої метафізики, яка може постати як наука / І. Кант; пер. з нім. Київ.: Основи, 2005. 256 с.
10. Castells M. The Power of Identity. United Kingdom: Blackwell Publisher, 1997. 461 s.

11. Castells M. End of Millennium. United Kingdom: Blackwell Publishers, 1998. 418 s.

12. Latour B. Reassembling the Social : An Introduction to Actor-Network-Theory. USA : Oxford University Press, 2005. 304 s.

13. Sen A. Development as Freedom / A. Sen. New York: Alfred A. Knopf, 1999. 384 p.

14. Schwab K. The Fourth Industrial Revolution. USA: Crown Business, 2016. 192 s.

15. Shoshana Z. The Age of Surveillance Capitalism. USA: Public Affairs, 2019. 704 s.

Анотація

Бурашнікова О. С. Феномен цифровізації податкової системи як чинник сталого розвитку: соціально-філософський аналіз. – Стаття.

У статті досліджується феномен цифровізації податкової системи як чинника сталого розвитку з точки зору соціально-філософського аналізу. Мета статті – концептуалізація феномена цифровізації податкової системи як чинника сталого розвитку з точки зору соціально-філософського аналізу. Результати дослідження. Концептуалізовано цифровізацію податкової системи як феномен соціальної та технологічної трансформації управління. Проаналізовано вплив цифрових податкових технологій на формування нових моделей взаємодії між державою, громадянами та бізнесом у контексті сталого розвитку. Розглянуто цифровізацію податків як чинник перетворення соціальної справедливості, довіри та відповідальності у суспільстві. Досліджені етичні, антропологічні та техно-філософські виміри автоматизованих алгоритмів оподаткування, включно з ризиками алгоритмічної дискримінації та контролю над даними. Розглянуто трансформаційні процеси, які цифрові податкові технології зумовлюють у взаємодії держави, громадян і бізнесу, впливають на соціальну справедливість, довіру та відповідальність. Особлива увага приділяється етичним, антропологічним та техно-філософським аспектам автоматизованих алгоритмів оподаткування. Проаналізовано, як цифровізація сприяє підвищенню прозорості, мінімізації ризиків корупції та формуванню нових моделей соціальної взаємодії у контексті сталого розвитку. Цифровізація податкової системи постає як багатовимірний соціально-технологічний феномен, що радикально трансформує взаємодію держави, громадян і бізнесу. З соціально-філософської перспективи, цифрові податкові технології формують нові моделі управління, впливають на соціальну справедливість, довіру та відповідальність, перетворюючи алгоритми оподаткування на активних акторів суспільних процесів. Висновок. Цифровізація податкової системи відкриває широкий простір для міждисциплінарних досліджень, що поєднують філософське осмислення, соціально-економічний аналіз та етичну рефлексію. Це сприятиме розумінню того, як цифрові технології можуть служити інструментом побудови більш прозорого, справедливого та сталого суспільства у майбутньому.

Ключові слова: цифровізація податків, цифрові податкові технології, філософія сталого розвитку, соціальна справедливість, довіра, відповідальність, автоматизація.

Summary

Burashnikova O. S. The phenomenon of tax system digitization as a factor of sustainable development: a socio-philosophical analysis. – Article.

The article examines the phenomenon of digitalization of the tax system as a factor of sustainable development from the point of view of socio-philosophical analysis. The purpose of the article is to conceptualize the phenomenon of digitalization of the tax system as a factor of sustainable development from the point of view of socio-philosophical analysis. Research results. The digitization of the tax system is conceptualized as a phenomenon of social and technological transformation of management. The impact of digital tax technologies on the formation of new models of interaction between the state, citizens, and business in the context of sustainable development is analyzed. The digitalization of taxes is considered as a factor in the transformation of social justice, trust, and responsibility in society. The ethical, anthropological, and techno-philosophical dimensions of automated taxation algorithms are explored, including the risks of algorithmic discrimination and data control. The transformational processes that digital tax technologies cause in the interaction between the state,

citizens, and businesses, affecting social justice, trust, and responsibility, are considered. Particular attention is paid to the ethical, anthropological, and techno-philosophical aspects of automated taxation algorithms. The analysis examines how digitalization contributes to increasing transparency, minimizing corruption risks, and forming new models of social interaction in the context of sustainable development. The digitalization of the tax system emerges as a multidimensional socio-technological phenomenon that radically transforms the interaction between the state, citizens, and business. From a socio-philosophical perspective, digital tax technologies are shaping new models of governance, influencing social justice, trust, and responsibility, and transforming taxation algorithms into active actors in social processes. Conclusion. The digitization of the tax system opens up a wide space for interdisciplinary research combining philosophical reflection, socio-economic analysis, and ethical reflection. This will contribute to understanding how digital technologies can serve as a tool for building a more transparent, fair, and sustainable society in the future.

Key words: tax digitalization, digital tax technologies, philosophy of sustainable development, social justice, trust, responsibility.

Дата надходження статті: 14.08.2025

Дата прийняття статті: 26.08.2025

Опубліковано: 30.09.2025